

УДК 339.137.2:336.71

СИСТЕМА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ БАНКУ

Олена Петрівна СІДЕЛЬНИК

доцент, доцент кафедри банківської справи Львівського навчально-наукового інституту ДВНЗ «Університет банківської справи»
helen_sid@list.ru

Наталя Петрівна ДРЕБОТ

доцент, доцент кафедри банківської справи Львівського навчально-наукового інституту ДВНЗ «Університет банківської справи»
drebot@gmail.com

Анотація. Уточнено визначення понять конкурентоспроможності банку та системи забезпечення конкурентоспроможності банку, здійснено критичний аналіз факторів і критеріїв конкурентоспроможності банку. Автором запропоновано рекомендації щодо побудови системи забезпечення конкурентоспроможності банку

Аннотация. Уточнено определение понятия конкурентоспособности банка и системы обеспечения конкурентоспособности банка, осуществлен критический анализ факторов и критериев конкурентоспособности банка. Автором предложены рекомендации по построению системы обеспечения конкурентоспособности банка

Ключові слова: конкурентоспроможність банку, система забезпечення конкурентоспроможності банку, фактори конкурентоспроможності банку.

Ключевые слова: конкурентоспособность банка, система обеспечения конкурентоспособности банка, факторы конкурентоспособности банка.

Постановка проблеми. Ефективне функціонування банківської система є індикатором, стану соціального, економічного та політичного розвитку держави. Забезпечення конкурентоспроможності належить до пріоритетних стратегічних завдань кожного суб'єкта економічних відносин. Одним із визначальних критеріїв стану розвитку банківської системи є її конкурентоспроможність. Конкурентоспроможність банку залежить не лише від якості банківського фінансового менеджменту, а й від рівня економічної віддачі банківської діяльності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Ґрунтовним дослідженням теоретико-методологічних та практичних аспектів конкурентоспроможності присвячені наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених, а саме: Г. Л. Азоева, Л. В. Балабанової, П. Ю. Беленького, Т. Д. Гірченко, Ю. О. Заруби, М. Портера, І.В. Сало, Ф. І. Шпиґа, Р. А. Фатхутдінова та багатьох інших. Оцінюючи їх значний вклад в формуванні та оцінці процесу забезпечення конкурентоспроможності суб'єктів господарювання в умовах ринкової

економіки, зауважимо, що тема залишається актуальною і поряд з існуючими дослідженнями даної проблематики є цілий ряд невіршених проблем. Зокрема, доцільним є, уточнення поняття системи забезпечення конкурентоспроможності банку.

Метою даного дослідження є обґрунтування особливостей побудови системи забезпечення конкурентоспроможності банку

Обґрунтування отриманих наукових результатів. М. Портер визначає конкурентоспроможність як властивість суб'єкта виступати на рівні з діючими на ринку аналогічними суб'єктами ринкових відносин [1]. Р. А. Фатхутдінов розуміє конкурентоспроможність як властивість суб'єкта господарювання, який характеризується ступенем задоволення ним конкретної потреби у порівнянні із аналогічними суб'єктами господарювання, представленими на ринку, визначає такий вчений як [2].

Ф. І. Шпиґ [3]. трактує конкурентоспроможність – як здатність суб'єкта, що характеризується рівнем реального чи потенційного

задоволення ним певної потреби у порівнянні з аналогічними суб'єктами, представленими на даному ринку. Конкурентоспроможність визначає здатність витримувати конкуренцію у порівнянні з аналогічними суб'єктами. Натомість, Немцов В. Д. зазначає, що конкурентоспроможність - це комплексна порівняльна характеристика підприємства, яка відображає ступінь переваги сукупності оціночних показників його діяльності, що визначають успіх підприємства на певному ринку за певний проміжок часу, по відношенню до сукупності показників конкурентів. [4]

М. В. Медведєв [5], зазначає, що за результатами узагальнення літературних джерел і синтезу найбільш характерних особливостей конкурентоспроможності суб'єктів конкурентної боротьби можна надати таке визначення категорії «конкурентоспроможність банку»: це комплексна порівняльна характеристика банку, яка визначається його наявним конкурентним потенціалом для реалізації наявних та створення нових конкурентних переваг, що дозволяє забезпечити провідну конкурентну позицію на ринку банківських послуг в умовах конкурентної боротьби.

Узагальнюючи, вище зазначене, на нашу думку, конкурентоспроможність банку - це комплексна порівняльна характеристика успіху, яка відображає рівень переваги сукупності оцінних показників діяльності банку успішного змагатися з іншими, відповідати головним вимогам ринку, задовольнити потреби споживачів, здійснювати ефективну господарську діяльність та досягати практичної прибуткової реалізації послуг, долати випробування ринку на певному сегменті, за певний проміжок часу в умовах конкурентного ринку.

Погоджуючись з думкою багатьох дослідників [6-8], зазначимо, що рівень конкурентоспроможності банку багато в чому залежить від його здатності підтримувати стійкість конкурентної позиції в умовах дестабілізуючого впливу факторів, серед яких:

- суперництво серед банків, що конкурують у певному ринковому сегменті («центральний ринг») – ситуація в цільовому сегменті;
- конкуренція з боку заміників – вплив продуктів і послуг небанківських фінансово-кредитних інститутів і нефінансових організацій на інтенсивність конкуренції в цільовому сегменті;
- загроза появи нових банків-конкурентів – вплив потенційних конкурентів;
- вплив громадських організацій і державних структур на інтенсивність конкуренції в цільо-

вому сегменті ринку банківських продуктів і послуг;

- вплив ділової репутації і ринкових позицій партнерів на інтенсивність конкуренції;

- позиції клієнтів, їхні економічні можливості – вплив клієнтів на інтенсивність конкуренції.

Узагальнені фактори доцільно класифікувати на дві основні групи: чинники зовнішнього і внутрішнього середовища, які у свою чергу поділяються на чинники зовнішнього прямої дії: державне регулювання, суб'єкти ринку: споживачі, конкуренти, профспілки; інформаційне середовище, умови функціонування ринку фінансових послуг, ринку цінних паперів; чинники зовнішнього середовища непрямої дії: науково-технічний прогрес, система економічних відносин в державі, політичні обставини, соціально-культурні обставини, природні умови, правове середовище, міжнародна ситуація; чинники внутрішнього середовища: система менеджменту, система маркетингу, технічні засоби та технології, фінансове забезпечення, наявність висококваліфікованого персоналу.

Ефективність процесу забезпечення конкурентоспроможності банку залежить від вибору та реалізації конкурентної стратегії, яка, зокрема, передбачає розробку стійкої конкурентної переваги. Результативність впровадження останньої залежить від її відповідності внутрішнім характеристикам банку та умовам і потребам зовнішнього середовища. На думку [6, 9, 10], це обумовлює особливості вибору банками значущої конкурентної переваги: для великих банків доцільними є капіталоємні проекти, направлені на удосконалення якісних складових бізнес-процесів; у випадку середніх та малих – індивідуалізація діяльності.

Забезпечення конкурентоспроможності банку можна розглядати як багатофункціональну систему сукупності управлінських впливів на підрозділи банку, що формують стратегічний менеджмент, інноваційний менеджмент; фінансовий і організаційний менеджмент; тактичний маркетинг, які у свою чергу, спрямовані на забезпечення конкурентних переваг банку. Функціонування даної системи повинно здійснюватись на основі принципів динамізму, розвитку, детермінізму, об'єктивності, ієрархічності, комплексності, ефективності, синергії, адаптивності, оперативності.

Інструментами забезпечення конкурентних переваг виступають дві групи факторів: «переваги в умінні» та «переваги в ресурсах». Перша група

повинна забезпечувати результативність роботи служб маркетингу та менеджменту. До них можна віднести: розробку і впровадження нових послуг; ефективне використання інструментів маркетингу; вивчення та дослідження нових сегментів ринку, навички у керівництві перспективними проектами; уміння ефективно організувати реалізацію банківських послуг; досвід роботи з інноваційними технологіями, здійснення ініціативної, зацікавленої роботи у всіх напрямках діяльності банку. Визначальними у роботі банку є ресурси, що впливають на забезпечення банку конкурентними перевагами: наявність та доступ до фінансових і матеріальних ресурсів; розвиток мережі філій та відділень, кадровий склад і його кваліфікаційний потенціал; переваги регіонального розташування, наявність та доступ до технологій; розвинута системи співробітництва та ін. Наявність даних конкурентних переваг дозволяє позиціонувати себе на ринку фінансових послуг. Зазначені інструменти формують функціональну підсистему забезпечення конкурентоспроможності банку.

Формування системи забезпечення конкурентоспроможності банку має бути орієнтоване

і на потреби потенційних споживачів та забезпечувати стійкі, довгострокові відносини банку зі споживачем. Потенційний споживач повинен не лише за однієї потреби скористатися послугою банку, але і у перспективі стати постійним клієнтом банку, де об'єктом співпраці виступають фінансові активи, які є визначальною причиною надання переваги тому чи іншому банку. Нажаль, не показники фінансової звітності для багатьох клієнтів банку формують рівень довіри клієнта до банку, вони лише можуть сформувати наглядну картину ефективності функціонування банку. А формування довіри клієнтів банку залежить від сукупності факторів які свідчать не лише про якість фінансового менеджменту, а й про якість стратегічного управління, якість маркетингу.

Беручи до уваги, що систему забезпечення конкурентоспроможності банку можна представити як сукупність підсистем різного впливу і забезпечення залежно від об'єкту конкурентоспроможності, побудову системи забезпечення конкурентоспроможності банку, доцільно провадити як комплекс взаємодії підсистем управління (діагностична, керована, функціональна, забезпечувальна) (рис.1).

Рис. 1. Система забезпечення конкурентоспроможності банку

Висновки. В результаті наукового дослідження, проведеного за даною темою, уточнено визначення понять конкурентоспроможності банку та системи забезпечення конкурентоспроможності банку, здійснено критичний аналіз факторів конкурентоспроможності банку. Авто-

ром запропоновано рекомендації щодо побудови системи забезпечення конкурентоспроможності банку, як комплексу взаємодії підсистем управління (діагностична, керована, функціональна, забезпечувальна).

Список використаних джерел:

1. Портер М. Конкуренція [Текст]: Майкл Портер; пер. с. англ. – М. : Издательский дом «Вильямс», 2005. – 608 с.
2. Фатхутдинов Н. А. Конкурентоспособность : экономика, стратегия, управление [Текст] / Р. А. Фатхутдинов. – М.: ИНФРА-М, 2000. – 312 с.
3. Шпиг Ф.І. Конкурентоспроможність банку: фактори та критерії оцінки [Електронний ресурс] / Ф.І. Шпиг // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. - 2009. - №16. - С. 176-181. - Режим доступу: <http://dspace.uabs.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/837/1/16.4.pdf>
4. Немцов В. Д. Стратегічний менеджмент [Текст]: навчальний посібник / В. Д. Немцов, Л. Є. Довгань. - К.: ЕксОб, 2002. - 560 с. - ISBN 966-7769-02-Х
5. Медведєв М. В. Сутність конкурентоспроможності банку [Електронний ресурс] / М. В. Медведєв // Управління розвитком . - 2013. - № 12. - С. 38-39. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Uproz_2013_12_18.pdf.
6. Люзьяк М. Е. Шляхи підвищення конкурентоспроможності банку на регіональному ринку [Текст] / М. Е. Люзьяк // Вісник Національного банку України. – 2010. – № 1. –С. 58–63.
7. Вовк В. Я. Концептуальні засади організації стратегічного управління конкурентоспроможністю банку [Текст] / В. Я. Вовк // БІЗНЕСІНФОРМ. -2012 .- № 9.- С 237-240.
8. Конкуренція на фінансовому ринку: банківські конкурентні переваги [Електронний ресурс] : Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. - Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Ekpr/2009_25/shevcova.htm. - Назва з екрана.
9. Сало І.В. Система управління конкурентоспроможністю банку [Текст] / І.В. Сало, О.В. Мірошниченко.- Актуальні проблеми економіки.- 2012.- №5(131) .- С 279-286.
10. Клименко С. М. Управління конкурентоспроможністю підприємства [Електронний ресурс] : портал електронної бібліотеки підручників. – Режим доступу: <http://studentam.kiev.ua/content/view/754/83>